

”

Свиридюк В. Використання методу проблемного навчання у процесі формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2022. Том 10, № 5. С. 27-33. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i5-004

Svyrydyuk V. Vykorystannia metodu problemnoho navchannia u protsesi formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv nimetskoï movy [Using the method of problem learning in the process of forming intercultural foreign language communicative competence of future german teachers]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2022. Vol. 10, № 5. S. 27-33. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i5-004

УДК 378.016:811.111

DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i5-004

Віра СВИРИДЮК

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2343-3725>

vira.swyrydyuk@knlu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядається метод проблемного навчання як один із засобів для підтримання інтерактивного навчання і вивчення іноземної мови і культури. Наведені приклади вправ до кожної із трьох проблемних ситуацій слугують підставою стверджувати ефективність методу під час формування лінгвістичних і лінгвосоціокультурних навичок і вмінь іношомовного спілкування.

Метод проблемного навчання визначається як потужний тип організації освітньо-виховного процесу за суб'єкт-суб'єктною моделлю педагогічного взаємозв'язку під час самостійної роботи. Автор представляє проблемне навчання як тип розвивального навчання, зміст якого представлено системою проблемних задач різного рівня складності. Окреслено схему застосування методу проблемного навчання, яка охоплює педагогічні та психологічні проблемні ситуації.

Проаналізовано фахову літературу щодо питання інноваційності у процесі формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності. Здійснена наукова розвідка у контексті ефективності використання інноваційних методів і технологій навчання і вивчення іноземної мови і культури. Досліджено особливості застосування проблемних ситуацій та зазначено переваги розв'язання задач під час виконання поставлених завдань. Проілюстровано зразки умовно-комунікативних, комунікативних вправ, укладених на основі методу проблемного навчання. У статті представлено процес формування когнітивно-пізнавальних навичок і вмінь у студентів-магістрантів. Зазначено навчальні прийоми, способи контролю і комунікативні ситуації, релевантність яких відповідає інноваційній технології формування навичок і вмінь міжкультурної іношомовної комунікативної компетентності.

Використання методу проблемного навчання надає практичному заняттю з німецькою мовою інноваційних характеристик, творчості, що сприяє продуктивній самостійній груповій, індивідуальній роботі. Представлений практичний матеріал може слугувати для подальшого його впровадження в освітньо-виховний процес майбутніх викладачів німецької мови. В основі дослідження лежать особистісно-діяльнісний, компетентнісно-діяльнісний підходи до оволодіння міжкультурною комунікативною компетентністю німецькою мовою.

Ключові слова: метод проблемного навчання; міжкультурна іношомовна комунікативна компетентність; вправа; проблемна ситуація; комунікативна задача.

Віра SVYRYDYUK

Kyiv National Linguistic University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2343-3725>

vira.swyrydyuk@knlu.edu.ua

USING THE METHOD OF PROBLEM LEARNING IN THE PROCESS OF FORMING INTERCULTURAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE GERMAN TEACHERS

Abstract. The article considers the method of problem-based learning as one of the means for maintaining interactive learning and learning a foreign language and culture. The given examples of exercises for each of the three problematic situations serve as a basis to assert the effectiveness of the method in the formation of linguistic and linguo-socio-cultural skills and foreign language communication skills. The method of problem-based learning is defined as a powerful type of organization of the educational process according to the subject-subject model of pedagogical relationship during independent work.

A scheme for applying the method of problem-based learning is outlined, covering pedagogical and psychological problem situations. The professional literature on the issue of innovation in the process of formation of intercultural foreign language communicative competence has been analyzed. Scientific exploration was carried out in the context of the effectiveness of the use of innovative methods and technologies for teaching and learning a foreign language and culture. The features of the application of problem situations are studied and the advantages of solving problems in the performance of tasks are noted.

Using the method of problem-based learning provides a practical lesson in the German language of innovative characteristics, creativity, which contributes to productive independent group, individual work. Examples of conditional communicative, communicative exercises, compiled on the basis of the problem-based learning method, are illustrated. The article presents the process of formation of cognitive and cognitive skills of master's students. Educational methods, methods of control and communicative situations are indicated, the relevance of which corresponds to the innovative technology of skill formation and skillful intercultural foreign language communicative competence.

The presented practical material can serve for its further implementation in the educational process of future teachers of the German language. The study is based on personal-activity, competence-activity approaches to mastering the intercultural communicative competence of the German language.

Key words: *problem-based learning method; intercultural foreign language communicative competence; communicative task.*

Постановка проблеми. Розвиток і удосконалення іншомовних комунікативних здібностей першочергово відбуваються у майбутніх викладачів німецької мови у межах практичної дисципліни німецької мови. Оновлення змісту навчання іншомовної діяльності за рахунок домінування копетентнісноцентричної парадигми зумовлює використання нових методів і технологій для досягнення результату в іншомовній комунікативній діяльності. З метою реалізації сучасних підходів, зокрема особистісно-діяльнісного підходу до формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК) майбутніх викладачів, де особистість студента /студентки є стрижнем, навколо якого розгортається активно творча діяльність у царині науки і освіти, вибір технологій є однією із головних стратегій для здійснення процесу формування іншомовних навичок і вмінь на міжкультурному рівні. Зміст мовної дисципліни схиляє викладача до організації освітньо-виховного процесу таким чином, щоб у ньому змогли поєднуватись культура і мова, яка стала предметом вивчення студентів-магістрантів, дотримуючись принципу нерозривності мови і культури, мета яких спрямовувати на забезпечення соціального модусу людини і стати регуляторами її індивідуальної діяльності у соціальному оточенні [5, с.109].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури, власний педагогічний досвід вказують на методи, за допомогою яких майбутні викладачі можуть проявити себе як досвідчених науково-педагогічних фахівців, так і активних творчих особистостей у пошуку нових способів для створення культурно-мовного середовища, у якому відбувається процес пізнання світу, формування індивідуального та соціального досвіду.

Апелюючи до праць лінгводидактів І.П. Задорожної, Р.О. Гришкової, Л.П. Солонцової, О.О. Миролубова, О.М. Солововой, та ін., виокремлюємо один із методів – метод проблемного навчання, який у взаємодії з іншими методами, зокрема методом проєктів, кейс-методом або тандем-методом забезпечує оволодіння навчальним предметом, інтенсифікує оволодіння продуктивним і рецетивними видами МД, за допомогою якого уможливується здійснити самоконтроль і самооцінку набутих знань і сформованих навичок і вмінь формування МІКК.

Метод проблемного навчання базується на психолого-педагогічних особливостях організації освітньо-виховного процесу та відповідає таким критеріям, які характеризують суб'єкт-суб'єктну педагогічну діяльність, зокрема:

- ✓ відповідність цілям і завданням під час формування МІКК майбутніх викладачів; узгодженість із змістом навчання і вивчення ІМіК, який охоплює предметний і процесуальний аспекти;
- ✓ відповідність реальним умовам навчання майбутніх викладачів, ураховуючи їхні психологічні характеристики (вік, рівень набутого фахового досвіду) та зацікавленості у самоосвіті тощо;
- ✓ рівень взаємозалежності викладача і студентів-магістрантів для виконання СР в автономному режимі;
- ✓ урахування регламентованого обсягу навчального матеріалу для аудиторної і позааудиторної СР;
- ✓ єдність теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців у контексті науково-дослідницької діяльності.

Взаємозв'язок між викладачем і студентами-магістрантами на основі методу проблемного навчання залишається непорушним протягом усього періоду виконання навчальної програми з практичної дисципліни німецької мови. Буде варіюватись лише ступінь впливу викладача на самостійну навчальну діяльність студентів-магістрантів, який зумовлюється видами вправ і завдань та етапом їх виконання [9, с.23].

Мета статті: розкрити доцільність використання методу проблемного навчання у процесі формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови у сучасному лінгводидактичному дискурсі, ураховуючи інноваційні навчальні технології в освітньо-виховного процесі.

Для вирішення поставленої мети були використані такі **методи дослідження**. Проаналізовано фахову літературу щодо питання інноваційності у процесі формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності. Був здійснений аналіз змісту навчання МІКК, форм і методів інноваційної педагогічної практики для розробки методичних засад реалізації інноваційних технологій формування МІКК майбутніх викладачів під час самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. "Інновація" як лексична одиниця походить від латинського слова, що означає у перекладі "введення новизни". Так, інноваційне навчання створює новий тип освітньо-виховного процесу, центром якого є співтворчість суб'єктів педагогічної взаємодії

[1, с.11]. Гармонійне поєднання традиційної та інноваційної технологій у моделюванні навчально-пізнавального середовища сприяє створенню довірливих стосунків між учасниками навчальної діяльності; підтримує уявлення і фантазію, розвиток яких допомагає студентам-магістрантам розв'язувати комунікативні завдання, здійснювати науково-пошукову діяльність, де викладач спрямовує інтелектуальну працю на отримання позитивного результату і стимулює хід здійснюваних дій.

Метод проблемного навчання розглядається як потужний тип організації освітньо-виховного процесу, який може охоплювати декілька технологій, наприклад, інтерактивну, інформаційно-комунікаційну технології або технологію діалогу культур, засвоюючи культуровідповідну інформацію, комунікативну поведінку носіїв мови.

Розглянемо метод проблемного навчання із застосуванням інноваційних технологій на певному етапі формування МІКК майбутніх викладачів під час СР. Проблемний метод є предметом обговорення і дослідження навчання і вивчення ІМіК І.П. Задорожної, О.М. Соловової, Т.О. Дмитренко, І. Кучеренко та ін. Проблемне навчання належить до інтерактивних методів здійснення навчальних дій, що символізує зміщення акценту із моделі інформаційно-репродуктивного характеру навчальної діяльності у контексті традиційної технології на проблемно-пошукову, проєктувальну модель, застосування якої підвищує свободу вибору студентів-магістрантів індивідуальної навчальної траєкторії, що створює умови для безперервної освіти [8, с.10].

В. Кудрявцев детермінує проблемне навчання як тип розвивального навчання, зміст якого представлено системою проблемних задач різного рівня складності. У процесі розв'язання таких задач учнями у їхній спільній діяльності з учителем і під його загальним керівництвом відбувається оволодіння новими знаннями і способами дій, а через це – формування творчих здібностей, продуктивного мислення, уяви, пізнавальної мотивації, інтелектуальних емоцій [6]. Як бачимо, за наявності суб'єкт-суб'єктної педагогічної моделі уможливорюється викладачеві бути консультантом, а студентам-магістрантам бути самовідповідальними за набуття нових знань і формування навичок і вмінь іншомовного спілкування.

Спроєктоване викладачем проблемне навчання передбачає самостійну працю студентів над знаннями, навичками і вміннями за допомогою запропонованих вправ і завдань у певних проблемних ситуаціях. Проблема ситуація виникає, як зазначає І. Кучеренко, тоді, коли у тих, хто вчиться, не вистає потреби знань для успішного розв'язання завдання. Вона зумовлює інтенсивну мисленнєву діяльність, через яку відбувається активний творчий рух до розв'язання проблеми [3, с.153]. На основі проблемної ситуації виникає проблема вправа, завдання, виконання яких потребують від студентів-магістрантів набутого досвіду і довіду, що формується у процесі навчально-пізнавальної діяльності, стимулом якого є автономність, відповідальність за власний успіх.

Ураховуючи контекстну технологію навчання, виокремлюємо текст як одиницю змісту предметного аспекту, текст як автентичне мовленнєве середовище, елемент іншомовної культури, продукт і критерій розвитку власної мовленнєвої діяльності, показник педагогічної культури. Матеріалом для формування МІКК майбутніх викладачів за методом проблемного навчання і з використанням контекстної технології є мовні, мовленнєві поняття, комунікативне значення лінгвістичних одиниць і прагматичне їх використання, проблемно-пошукові завдання, тексти із проблемно-пізнавальним змістом, художні тексти як джерело лінгвосоціокультурної інформації, національно-культурного колориту німецькомовних країн тощо.

У лінгводидактичному дискурсі навчання і вивчення ІМіК стає можливим розрізнити проблемні ситуації для організації процесу формування рецептивних і продуктивних навичок і вмінь видення дискурсу на рівні науково-педагогічної підготовки та ведення діалогу культур із представниками країн, мова яких вивчається. На основі проаналізованих праць І.Кучеренко, І.П.Задорожної вважаємо за доцільне формулювати проблемні ситуації відповідно до когнітивно-перцептивної комунікативної діяльності, а саме:

1) проблемну ситуацію з ускладненням, коли в основі виконання завдання лежить пошук нової інформації для досягнення результату, то проблемна ситуація з ускладненням для розв'язання комунікативного-пошукової задачі;

2) проблемну ситуацію-діалог, яка передбачає діалогічну діяльність між учасниками освітнього процесу і спрямована на активізацію репродуктивних навичок і вмінь. За допомогою такої ситуації відбувається інтенсифікація використання набутих знань і вмінь та перенесення їх у нову комунікативну ситуацію, коли студенти-магістранти застосовують тактичне уміння аналізувати дейктичні уявлення комунікантів; відбирати адекватні та оптимальні для реалізації комунікативного наміру мовні і мовленнєві засоби і способи, що є передумовою формування дискурсивної компетентності. Прийомами здійснення мовленнєвих дій у проблемній ситуації-діалогу будуть інтенції на згадування, повідомлення, порівняння, аналіз, що генерує набутий досвід із процесом

нового пізнання, який становить проблему. У такий спосіб сформульована проблема покликана розв'язати комунікативно-пізнавальну задачу;

3) ситуація-проблема як тема заняття, тема творчої науково-дослідницької роботи, яка містить теоретично і практично значущу складову освітньо-виховного процесу формування МІКК для студентів-магістрантів. Ситуація-проблема потребує від майбутніх викладачів стратегічних метакогнітивних умінь спланувати і усвідомити свій комунікативний намір і шляхи його реалізації, що має на меті використання раціональних інноваційних технологій. Таким чином, ситуація-проблема створює комунікативні умови для розв'язання науково-дослідницьких задач.

У сучасному дидактично-методичному дискурсі розрізняють психологічну і педагогічну проблемні ситуації. Характеристики останньої представлено нами у трьох видах дій, спрямованих на розв'язання різного типу комунікативних задач. Психологічна проблемна ситуація є індивідуальною, вона виникає під час зіткнення суперечностей, які студенти мають самостійно подолати, оскільки вони виступають рушійною силою до саморозвитку, а отже до самостійної навчальної діяльності [3, с.151; 4, с.65].

Отже, застосування методу проблемного навчання для формування МІКК майбутніх викладачів німецької мови створює оптимальні можливості для:

- ✓ розвитку і удосконалення мовних і мовленнєвих навичок і вмінь німецькомовного спілкування;
- ✓ мисленнєво-мовленнєвих механізмів, сформованих на когнітивній базі діяльності;
- ✓ вироблення рецептивних умінь з метою конструювання нових знань і їх засвоєння;
- ✓ сприяння підвищення інтересу до самостійного навчальної діяльності, самореалізації;
- ✓ активізації психологічних процесів сприйняття і засвоєння нового іншомовного матеріалу;
- ✓ підвищення внутрішньої мотивації з метою усвідомлення "образу-Я" та значущості зовнішніх чинників для здійснення міжкультурної комунікації;
- ✓ здійснення рефлексивної фіксації досягнення результатів.

Моделювання і планування самостійної навчальної діяльності у рамках методу проблемного навчання передбачає дотримання викладачем програмного навчального матеріалу, який є предметом оволодіння на кожному занятті та намагання створити творче середовище із відкритим доступом до конструювання навчально-практичних етапів СР.

Підсумовуючи вищесказане щодо доцільності використання методу проблемного навчання під час формування МІКК майбутніх викладачів німецької мови, представимо його схематично (рис. 1).

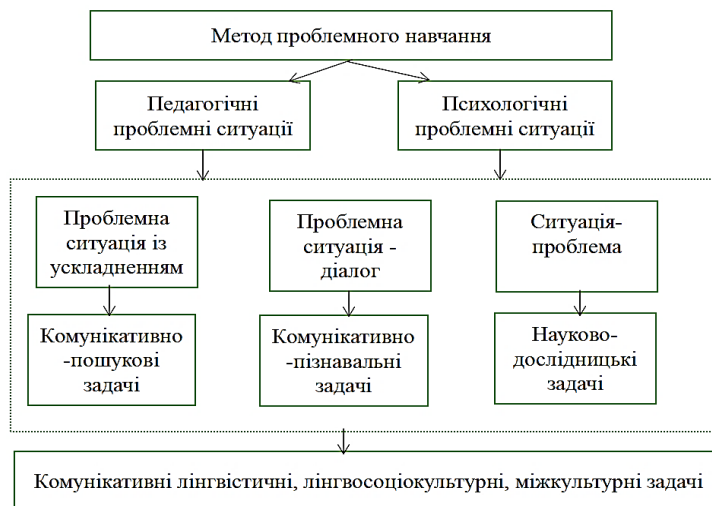

Рис. 1. Схема методу проблемного навчання

Відповідно до схеми описаного методу проблемного навчання є доцільним проілюструвати проблемні вправи, виконання яких передбачає розв'язання задач у процесі оволодіння німецькомовним спілкуванням на міжкультурному рівні.

Приклад вправи 1 для проблемної ситуації із ускладненням.

Мета: актуалізувати знання про загальнолюдські чесноти та проаналізувати лінгвосоціокультурні особливості утворення прикметників.

Прийом: утворення прикметників від іменників (письмово або усно) і розуміння їх значення.

Комунікативна ситуація. Empathie hat die Kraft, die Wahrnehmung von Menschen so zu verändern, dass Unterschiede zwischen Menschen weniger bedeutsam und Gefühle der Fremdheit abgeschwächt werden.

Завдання. Lesen Sie die Substantive und bilden Sie von ihnen die Adjektive, damit sich die Gesprächspartner einander positiv einschätzen und sicher am Diskurs teilnehmen können. Achten Sie auf die Suffixe (Wortbausteine) bei der Bildung der Adjektive: -isch, -lich, -sam, -voll, -haft, -.

Die Leidenschaft (*leidenschaftlich*), die Einfühlung (*einfühlsam*), die Verständnis (*verständnisvoll*), das Herz (*herzlich*), die Sensibilität (*sensitiv*), der Takt (*taktvoll*), die Toleranz (*tolerant*) ...

Суперечність: вибір суфікса.

Спосіб розв'язання проблеми: 1) індивідуально, в парах. 2) Використання фахових джерел (підручники, довідники, словники). 3) Без безпосередньої участі викладача - автономно.

Контроль: самостійно, за допомогою словника (тлумачного, друкованого або електронного).

Приклад рецептивно-продуктивної, умовно-комунікативної вправи ілюструє можливості проблемної ситуації із ускладненням. Такі вправи спрямовуються на розв'язання комунікативно-пошукових задач на засвоєння лексичних одиниць, граматичних структур, а також вимовно-інтонаційних формул з метою подальшого їх використання у комунікативних соціолінгвістичних ситуаціях іншомовного спілкування. Виконання вправ із комунікативно-пошуковими задачами надає діяльнісного характеру підготовці майбутніх викладачів; активізує самостійний процес іншомовної діяльності, є ефективним засобом для стимулювання мовленнєвої діяльності німецькою мовою, коли студенти-магістранти цілеспрямовано формують лінгвосоціокультурні навички і вміння, ураховуючи національно-культурну специфіку, яка становить мовний тезаурус тих, хто вивчає мову, а саме: фразеологічні, крилаті вирази; ідіоми, мовно-культурні слова, прислів'я, приказки, що робить мовлення образним, мовно насиченим.

Приклад вправи 2 згідно із проблемною ситуацією-діалогом.

Мета: розвивати навички комунікативної поведінки на міжкультурному рівні.

Приєм: читання / прослуховування тексту; доповнення пропущеної інформації; ведення діалогу.

Комунікативна ситуація. Empathie heißt die Kunst, die anderen zu verstehen, oder die Empathie ist die Kunst des Einfühlens. Empathisch sein, sich in eine andere Person wirklich einfühlen, ist ein Vorgang, an dem Leib und Seele, Herz und Verstand gleichermaßen beteiligt sind.

Завдання. Gehen Sie auf die Internet-Seite <https://unterricht.schule/lueckentext-material/psychologie/empathie>. Lesen Sie den Text / Hören Sie sich den Text an und ergänzen Sie die im Kasten angegebenen Wörter in die richtigen Lücken.

Menschen, Horizont, einstellen, Beziehung, Konflikte, Bindung, beobachten, aufzumuntern, Empathie, Maß, Einfühlungsvermögen, Gefühle, Person, Gründe

Empathie ist die Fähigkeit, die ... anderer Menschen zu verstehen. Wer das besonders gut kann, ist empathisch. Auf Deutsch kennt man den Ausdruck ... Empathische Menschen können sich gut in eine andere Person hineinversetzen, selbst wenn diese ... ganz anders ist als sie. So wissen sie auch gut, wie sie mit einer Person reden müssen, um sie ... Das macht sie zu guten Ansprechpartnern, wenn man ein Problem hat.

... ist eine sehr wertvolle Fähigkeit. Sie kann einem dabei helfen, eine enge ... zu einer anderen Person aufzubauen. Auch erleichtert sie das Zusammensein in einer ... Weil empathische Menschen die Gefühle ihres Partners gut verstehen, können sie sich besser auf ihn ... und so Konflikten vorbeugen.

Empathie ist aber auch überall wichtig, wo man mit vielen ... zu tun hat, etwa auf der Arbeit oder in der Schule. Ein empathischer Chef kann zum Beispiel ... zwischen Mitarbeitern besonders gut lösen.

Jeder Mensch hat von Geburt an ein gewisses ... an Empathie. Im Laufe der Zeit entwickeln manche Menschen dann jedoch mehr Empathie als andere. Das hat vielerlei ... und man kann die Fähigkeit auch erlernen. Oft hilft es beispielsweise, sich mit möglichst vielen unterschiedlichen Menschen auseinanderzusetzen. So erweitert man seinen ... und lernt verschiedene Sichtweisen kennen. Auch kann es etwas bringen, andere Menschen zu ... und dabei zu versuchen, ihre Handlungen zu verstehen.

Репродуктивні запитання до тексту. Welche Eigenschaften der Menschen sind von großer Bedeutung? Schätzen Sie die Vorteile der empathischen Menschen ein? Finden Sie das Synonym zum Wort „Empathie“? Was bedeutet „Empathie“? Welche Wertvolle Fähigkeiten der Menschen kennen Sie?

Мисленнєво-мовленнєві запитання. Finden Sie die Empathie als allgemeinmenschlich? Gehört sie den bestimmten linguokulturellen Gemeinschaften?

Спосіб виконання: індивідуально; у парах; у мінігрупах.

Контроль: самоконтроль і самоаналіз.

Розв'язання комунікативно-пізнавальних задач орієнтоване на розвиток іншомовної комунікативної компетентності у продуктивних і рецептивних видах МД. На основі прочитаної або прослуханої інформації студенти-магістранти вчаться організувати діалогічне середовище, у якому

обговорюються, розв'язуються пізнавальні задачі шляхом питань-відповідей; тверджень-міркувань; ведення дискурсу на міжособистісному та міжкультурному рівнях.

Приклад вправи 3 згідно із ситуацією-проблемою.

Мета: проаналізувати лінгвосоціокультурні особливості комунікативної поведінки представників німецькомовних країн (Німеччини, Швейцарії, Австрії, Люксембургу, Ліхтенштейну) і виокремити міжкультурний аспект на основі рідної національної української культури.

Прийом: самостійний пошук мовних, мовленнєвих одиниць адекватних комунікативній ситуації і занотовування їх.

Комунікативна ситуація: Sie beteiligen sich an einer pädagogischen Konferenz zum ersten Mal, wo viele Vertreter aus den deutschsprachigen Ländern sind. Welcher kommunikativen Eigenschaften, Etikettenformeln bedienen Sie sich, um erfolgreich das Gespräch führen zu können.

Завдання. Skizzieren Sie Ihre ersten Ideen für die perfekte Lösung des kommunikativen Problems.

Спосіб виконання: у парах (у групах) без безпосередньої участі викладача.

Контроль: презентація відповідей у колективі за участю викладача як посередника між німецькомовною і українською культурами.

Проблемна ситуація, представлена через вправу, є мотивом для здійснення мисленнєво-мовленнєвих дій на когнітивній базі, засобами для якої можуть слугувати власний досвід, друковані, електронні джерела, інформаційно-комунікаційні технології. Студенти здійснюють дослідження щодо функціонування мовленнєвого етикету у носіїв мови іншомовних культур, який може супроводжуватись паралінгвістичними та екстралінгвістичними засобами спілкування. Занотовування під час виконання вправ сприяє кращому запам'ятовуванню і має на меті формування професійно орієнтованих навичок і вмінь із подальшим їх втіленням в освітньо-виховний процес. Робота із довідковою літературою сприяє розвитку наукових і пошукових навичок за темою та вміння їх використовувати у нових проблемних ситуаціях.

Підсумовуючи вищесказане і спираючись на дослідження з педагогічної психології, можемо стверджувати, що метод проблемного навчання в умовах самостійної навчальної діяльності майбутніх викладачів німецької мови є передумовою розвитку суб'єктності у педагогічному взаємозв'язку з тим, хто їх навчає, стає ефективним засобом для оволодіння теоретичними знаннями і формування за їх допомогою комунікативних репродуктивних і продуктивних навичок і вмінь; має потенціал для упровадження в освітньо-виховний процес методу проєктів, який потребує достатніх знань і умінь від тих, хто вчиться, для подальшого самоуправління самостійною навчальною діяльністю в автономному режимі.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших розвідок з цього питання пов'язані з поглибленим дослідженням використання методу проблемного навчання під час самостійної роботи студентів-магістрантів у взаємозв'язку із інноваційними технологіями навчання і вивчення іноземної мови і культури.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Т. А. *Современные технологии обучения иностранному языку в системе высшего образования* : учебное пособие. Москва : МПГУ, 2020. 164 с.
2. Гришкова Р. О. *Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей* : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
3. Задорожна І. П. *Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки*: монографія. Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2011. 414 с.
4. Зимняя И.А. *Педагогическая психология*: Учебник для вузов. Изд.второе, доп.испр. и перераб. М. : Логос, 2002. 384 с.
5. *Культурологія*: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів; за ред. А.Є.Конверського; худож.-оформлювач Ю.Ю.Романіка. Харків: Фоліо, 2013. 863 с.
6. Кучеренко І. Технологія проблемного навчання української мови: сутність та лінгводидактичний потенціал. *Українська мова і література в школі*. 2018. № 3. С. 14-21.
7. *Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность* / Под ред. А. А. Миролюбова. Обнинск: Титул, 2010. 464 с.
8. Соловова Е. Н. *Интегративно-рефлексивный подход к формированию методической компетенции преподавателя иностранного языка в системе непрерывного профессионального образования*. Автореферат. Москва 2004. 48 с.
9. Солонцова Л.П. *Методика обучения иностранным языкам* : в 3 частях : учеб. Для вузов (бакалавриат). М. : Издательство ВЛАДОС, 2018. Ч. 1 : Общие вопросы. Базовый курс. 272 с.

References

1. Dmytrenko T.A. *Sovremennyye tekhnolohyy obuchenya ynostrannomu iazyku v systeme vyssheho obrazovaniya* : учебное пособие. Moskva : MPHU, 2020. 164 s.

2. Hryshkova R. O. *Metodyka navchannia anhlijs'koi movy za profesijnym spriamuvanniam studentiv nefilologichnykh spetsial'nostej* : navchal'nyj posibnyk dlia studentiv vyschykh navchal'nykh zakladiv. Mykolaiv : Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2015. 220 s.
3. Zadorozhna I.P. *Orhanizatsiia samostijnoi roboty majbutnikh uchyteliv anhlijs'koi movy z praktychnoi movnoi pidhotovky*: monohrafiia. Ternopil' : Vyd-vo TNPU, 2011. 414 s.
4. Zymniaia Y.A. *Pedahohycheskaia psykholohyia*: Uchebnyk dlia vuzov. Yzd.vtoroe, dop.yspr. y pererab. M. : Lohos, 2002. 384 s.
5. *Kul'turolohiia*: pidruchnyk dlia studentiv vyschykh navchal'nykh zakladiv / kol.avtoriv; za red. A.Ye.Konvers'koho; khudozh.-oformliuvach Yu.Yu.Romanika. Kharkiv: Folio, 2013. 863 s.
6. Kucherenko I. Tekhnolohiia problemnoho navchannia ukrains'koi movy: sutnist' ta linhvodydaktychnyj potentsial. *Ukrains'ka mova i literatura v shkoli*. 2018. № 3. -S. 14-21.
7. *Metodyka obuchenyia ynostrannym iazykam: tradytsyy y sovremennost'* / Pod red. A. A. Myroliubova. Obnynsk: Tytul, 2010.- 464 s.
8. Solovova E. N. *Yntehratyvno-refleksyvnyj podkhod k formyrovanyiu metodycheskoj kompetentsyy prepodavatelja ynostrannoho iazyka v systeme nepreryvnoho professyonal'noho obrazovanyia*. Avtoreferat. Moskva, 2004. 48 s.
9. Solontsova L.P. *Metodyka obuchenyia ynostrannym iazykam* : v 3 chastiakh : ucheb. Dlia vuzov (bakalavryat). M. : Yzdatel'stvo VLADOS, 2018.- Chast' 1 : Obschye voprosy. Bazovyy kurs. 272 s.